

ביאורים

ראינו לעיל שישנם כמה טעמים והסברים לאהבת ה' את עם ישראל. שני ההסברים הראשונים נדחו. אם-כן, מהי הסיבה שבגללה ה' אוהב אותנו? רבי יוסף אלבו עונה תשובה מפתיעה. למה? ככה! אהבת ה' אותנו אינה נובעת מהיותנו צדיקים יותר מעמים אחרים. ה' אוהב אותנו כי הוא רוצה להתחבר למי שאנחנו. כי הוא ברא עם מיוחד שהוא קשור ודבוק בו. אהבה שכזאת, בלי סיבה חיצונית הנראית לעין, נקראת חשק. חשק במובן הזה, הוא אינו רגש תאוה חולף, אלא אהבה עצומה לנאהב ללא סיבה גלויה. המשל לכך הוא אהבת האדם את אשתו למרות שיש אחרת נאה ומוצלחת הימנה. הוא לא אוהב אותה בגלל סיבות חיצוניות, אלא הוא חושק בה.

אהבה שכזאת נקראת סגולה. סגולה זהו דבר טבעי ששייך באופן מהותי לאדם. רבי יוסף אלבו מביא במאמר שני פרק טז דוגמא לכך. הצחוק זה דבר שמאפיין את האדם ולא קיים בבעלי חיים. הוא מבאר שאי אפשר להסביר מדוע אם מדגדגים אדם במקומות מסוימים הוא צוחק ואילו במקומות אחרים הוא לא. זה הטבע של האדם. כך אי אפשר להסביר בסיבות חיצוניות מדוע ה' אוהב דווקא את ישראל. אהבה שאינה תלויה בדבר.

יש לאהבה זו כמה השלכות:

כאשר אדם אוהב מישהו באופן מהותי, כל דבר קטן שהאהוב עושה גורם נחת רוח ושמחה עצומה לאהוב. כך קיום תורה ומצוות, מעשים קטנים טובים שעם ישראל עושה, גורמים נחת רוח עצום לפני ה' יתברך.

כאשר אדם אוהב מישהו באופן מהותי, הוא מעדיף אותו על פני אדם אחר שמראהו מבחינה חיצונית דווקא מאוד מוצא חן בעיניו. כך הקב"ה היה צריך לאהוב את עשוי, מכיוון שהוא הבכור. אך בגלל אהבתו את ישראל הוא דחה את עשוי ושם הריו שממה.

הרחבות

• בין סגולה ואהבה

זהו ענין הסגולה, כלומר: אהבה דבקה בלי טעם, כענין החשק. רבי יוסף אלבו מסביר שאהבת ה' לעם ישראל ללא סיבה מובנת נקראת 'סגולה'. על פי זה כוונת הפסוק "כי מאהבת ה' אתכם... הוציא ה' אתכם... מיד פרעה מלך מצרים" [דברים ז, ח], היא שהקב"ה הוציא את עם ישראל ממצרים בזכות אהבתו אותם, ואהבה זו אינה תלויה בשום טעם המובן באמות המידה האנושיות.

גם המלבי"ם לומד מהפסוק על הקשר המיוחד שבין הקב"ה לעם ישראל: "ומה שהוציא אתכם היה מאהבת ה' אתכם, שהאהבה לא תהיה אלא בשווים ואיך יצויר אהבה שיאהב ה' אתכם? הלא זה מצד שיש בהם אלהות היא נפשכם שהיא חלק אלוה ממעל שמצדה יאהב דומה לדומה, ומשמרו את השבועה שנשבע "להיות לכם לאלהים" ושתדבק שכינתו בכם ולכן הוציא אתכם ביד חזקה כדי להביאך אל הארץ שמוכנת להשראת השכינה והקדושה" [דברים ז, ח]. אהבת ה' את ישראל נובעת מכך שעם ישראל הם חלק ממנו, חלק אלוה ממעל.

ולחורות שאהבת הש"י אל ישראל יותר מכל אמה ולשון אינה כאהבת ההדמויות ולא כאהבה הטבעית, אבל אהבה בחירות, נמשכת אל רצון האוהב בלבד בלי שום טעם, יכנה הכתוב [דברים ז, ז] אהבת הש"י אל ישראל בשם "חשק" – אמר: "חשק יי בכם ויבחר בכם". כי שם "חשק" אמר על הפלגת האהבה בלי טעם, כמו שאהבת האיש אשה מיחדת מזולתה, אף-על-פי שהיא נאה הימנה, יקרא "חשק", להיותה בלי טעם – אמר הכתוב [בראשית לד, ח]: "שכם בני חשקה נפשו בביתכם", כלומר: אף-על-פי שהוא מוצא אחרת נאה ממנה. וכן אהבת הש"י את ישראל היא כחשק בלי טעם, וכל ספר שיר-השירים מייסד על חקוי זה-החשק אשר בין הש"י וכנסת ישראל, כדוד החושק עם הרעייה החשוקה בלי שום טעם.

ולזה הוא שקרא הכתוב [דברים ז, ו-ז] את האהבה הזאת "סגולה" – אמר: "כי עם קדוש אתה לי אלהיך, בך בחר יי אלהיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על-פני האדמה. לא מרבכם מכל-העמים חשק יי בכם ויבחר בכם". ובאור זה: כי כמו שהסגולה תמצא דבקה במין, לא תפרד ממנו, ואינה נמצאת בו לא מצד-הכמות ולא מצד-האיכות – כן האהבה הזאת ענין סגולה דבקה באמה; לא מצד-הכמות, כי "לא מרבכם מכל-העמים חשק יי בכם". וגם לבאר שלא היתה מצד-האיכות, אמר במקום אחר [שם ט, ה-ו]: "לא בצדקתך ובישר לבבך וגו' כי עם-קשה-ערף אתה". אבל האהבה הזאת היא כחשק, בלי טעם, אלא ענין נמשך לרצון החושק בלבד.

והוא שהבטיח עליה בשעת מתן-תורה בשכר קבלתם התורה – אמר [שמות יט, ה]: "ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגולה מכל-העמים".

כי כמו שמסגלת החושק פי המעט המושג אליו מחשוקו יותר נכבד וערב אצלו מהרבה מזולתו, כן הש"י – מעט העבודה המגיע אליו מאמת ישראל, יותר נחשב אצלו מהרבה מאמה אחרת או מכל האמות; וזהו אמרו: "מכל-העמים כי-לי כל הארץ" וגו'. או יהיה אמרו "כי-לי כל-הארץ" דבק עם "ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים" וגו', כלומר: אחר שכל הארץ שלי וכל הממשלות הן ממנו, אני יכול להבטיח אתכם להגיד לכם על כל העמים אשר תחת כל השמים; כי ממשלתה כוללת הכל, ואין אלוה מבלעדי שיוכל לתת ממשלה לאמה אחרת זולתכם, אף-על-פי שתהיה יותר-גדולה מכם. כי זהו ענין הסגולה, כלומר: אהבה דבקה בלי טעם, כענין החשק.

וכן נמצא הנביא [מלאכי א, ב-ג] מבאר זה – אמר: "אהבתי אתכם אמר יי ואמרתם בפה אהבתנו?" – כלומר: כי האהבה שהיא במאמר בלבד אינה פלוס, עד שימשכו מן האוהב פעולות מורות על האהבה. ועל-כן אמר: "הלוא אח עשו ליעקב נאם-יי ואהב את יעקב, ואת-עשו שנאתי" וגו', רצה לומר: אף-על-פי שמצד דרך אהבת האב לבנים היה ראוי שאבחר בעשו, כי הוא הבכור, ולא עשיתי כן, אבל שנאתי – ואשים את-הריו שממה".

אהבת ה'
לישראל מכונה
חשק

סגולה

חשיבות ישראל
מול העמים

אהבת ה'
לישראל בבנות
מלאכי